

גליונות לעיון בפרשת השבוע
ערוכים בידי נחמה לזבוביץ
הסתדרות נשי מזרחי אמריקה
מכירות יוסף

וישב (תש"ו)

1. ל"ז כ"ה-ל"ח
2. ל"ז ל"ו
3. ל"ט א'
4. מ ט"ו

1. מה הן הקושיות והתמיהות הרבות בענין מכירתו של יוסף המתעוררות למקרא הפסוקים הנ"ל ולרגל ההטואח ביניהם.
2. דרכים שונות למפרשים ביישוב התמיהות הנ"ל. סדרם לקבוצות ונסה למצוא ולנסק, מי מהם מצליח ליישב בפרוטו את כל התמיהות?

רש"י ל"ז כ"ח ד"ה ויעברו אנשים מדינים; ד"ה וימסכו; ויאבדו " " ויעברו (והפסוק המובא בדבריו הוא שופטים ה' כ"ד).
 רמב"ם ל"ז כ"ה ד"ה והנה אורחת ישמעאלים באה מגלעד. ויעברו אנשים מדינים; ל"ו ד"ה והמדינים מכרו אותו אל מצרים.
 רמב"ם ל"ז כ"ח " ויעברו אנשים מדינים; וכן בסוף דבריו יש לגרס "כי מדינים מכרוהו וישמעאלים הורידוהו" (לפי גרסת דוד ראזין).
 חזקוני בעוד שחיו מדברים ביניהם "לכו ונמכרו לי שמעאלים הנאים אלינו" ובטעם הגיעו הישמעאלים אליהם, ויעברו אנשים מדינים סוחרים ומכרוהו האחים להם בעודו בבור, מן יבכה לפניהם ויתביטו ממנו; וימסכו המדינים ויעלו את יוסף מן הבור, שהרי קנהו מיד אחיו. ובעודם מושכים אותו מן הבור באו הישמעאלים אליהם וימכרו המדינים את יוסף לישמעאלים והישמעאלים מכרוהו למדינים, ומדינים למוסיפרה. הרי כאן ארבע מכירות, והא דכתיב לקמן (ל"ט א') ויקנהו מוסיפרה מיד הישמעאלים? כך היה המעשה: השבטים מכרוהו למדינים, ומכירה זו לא נכתבה הואיל זו סליטית לא נכתבה, לפי שהשליטת הישמעאלים מכרוהו בחפזון ובהזנע, כי אמרו, שמא יחזרו בהם המדינים מלקנותו; ומדינים מכרוהו למוסיפיר, כשראה מוסיפיר את יוסף, שהיה יפה מראה, כיד מדינים תמה בעצמו ואמר: בכל מקום גרמני מוכר כושי (ר"ט י); גרמני לבן ביותר והישמעאלים סוחרים; פירוט מהרז"ו: מאנטי גרמניא שאנטיה לבנים, וע"כ כל איש לפני נקרא גרמני. וכאן כושי מוכר גרמני? אין זה עבדו! אמר להם: "הביאו לי ערב, שהוא עבד ולא יתבענו שום איש ממני". הלכו מדינים והביאו הישמעאלים וערבו שלא גנבוהו, והיינו דכתיב (ל"ט א) "ויקנהו מוסיפיר מיד הישמעאלים", פירוט מערבותם, (מ"ג ט') אנכי אערבנו, מידי תבקשנו. (לסוף דבריו החזקוני מן "ואמר: בכל מקום גרמני: - על פי בראשית רבה פ"ו).
 ספורנו כ"ח ד"ה מדינים סוחרים; ד"ה וימכרו את יוסף לישמעאלים; ל"ט ט' ד"ה מיד הישמעאלים.

ר' שמואל חיים לאלי (באגרתו לשד"ל תקפ"ט) מדכא ב"משתדל" לשד"ל על התורה: - וירחקו מן הבור שלא לשמע זעקת יוסף בהתחננו אליהם: כעדות הכתוב (מ"ב) "אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו". עודם אןכלים וישאו עיניהם ויראו אורחת ישמעאלים ויאמרו יהודה "מה בצע... וישמעו אחיו" - הסכימו כלם, כי אחרי כלותם לאכול ישובו אל הבור ויעלו משם את יוסף ויביאוהו אל הישמעאלים למכרו להם, כי לא נמצא רמז בכתובים שהישמעאלים יהיו צריכים על פי דרכם להגיע עד אצל בני יעקב. ויהי עודם מדברים ביניהם, רחוק מהבור, והנה בלי ידיעת אחד מהם, ויעברו אנשים מדינים סוחרים (במקרה אשר הקרה ה') אצל הבור, וימסכו המדינים ויעלו את יוסף מן הבור ויביאוהו אל הישמעאלים וימכרוהו להם בעשרים כסף, ויביאו את יוסף מצרימה, ונהנה אחרי אכלם וימהר ראובן לבדו ויפרד מאחיו בלא ראותם ויסב בזריזות אל הבור להעלות את יוסף ולהטיבו אל אביו שרם יגיעו אחיו להעלותו ולמכרו, אבל... כהמט דונג מפני אס כן נמס לב ראובן בהכיסו אל הבור ואין עוד יוסף שם, ויקרע בגדיו, כי חשב בדעתו טאין ספק, כי דוב או אריה סורף גסאחו חי אל מעונו למלא טרף חודיו... ומה שכתוב אח"כ (פ' ל"ו) והמדינים מכרו אותו אל מצרים, הם הם הישמעאלים, "כי הישמעאלים" הוא שם כולל לכל בני אברהם וזולתי יצחק, ואפילו שיהיו מבני מן בן אברהם (בראשית כ"ה ב); ואולם המדינים המוכרים את יוסף לישמעאלים, אף שגם הם מבני אברהם, הם כודאי אנשים אחרים, אשר לא היו באורחת הישמעאלים, ואי אפשר שיהיו אחד: המוכרים והקונים, ולכן נקראו בשם לואי "סוחרים".

3. מהו הקסי הסינסקסי הנשאר בפ' כ"ה לפי פירוט רמ"י, וע' רמ"י בר' ט"ו ו' ד" ויחשבה לא צדקה!
4. הר"מ מ'קשה לרמ"י ד"ה וימסכו - קשה, מה הן כוונתו לפרט שמכרוהו לישמעאלים וישמעאלים למדינים ולא להפך? והלא אז יתייבבו הכתובים יותר? - הסבר, למח יתייבבו הכתובים יותר בדרך זו? נסה למצוא נמוק, למה לא נחקר רמ"י בכ"ז בדרך אחר?
5. כיצד מפרשים ראש"ע ורמב"ן שופטים ה' כ"ד כל אחד לפי פירוטו כאן?
6. פרט את דברי הרמב"ן "וכל מעשהו בכתוב פעם יספר אותו... כשליח טיעטנו" וכיצד הוא מפרש לפי זה את הפסוק בפרשתנו ל"ט כ"ב ואת כל אשר עושים.